Huoltovarmuuskeskus

Kalatalouden merkitys elintarvikehuoltovarmuuteen

Kalatalouden innovaatiopäivät, Hotel Kakola Turku 11.-12.11.2026

Juha Mantila
Huoltovarmuuskeskus

Esityksen sisältö

- Huoltovarmuus käsiteenä
- Toimivan ja riittävän elintarvikehuollon merkitys
- Kalatalouden merkitys ja elintarvikehuollon turvaaminen

Vahva riippuvuus kansainvälisistä yhteyksistä
Sotilaallinen uhka
95 % kuljetuksista meriteitse
Kasvava monimutkaisuus luo uusia haavoittuvuuksia ja riippuvuuksia
Kuvitus: tekoälygeneroitu kuva

Mitä on huoltovarmuus?

Huoltovarmuus turvaa yhteiskunnan jatkuvuuden häiriötilanteissa ja kriiseissä

Se turvaa välttämättömät taloudelliset toiminnot:

:

Kriittinen infrastruktuuri

Tuotanto

Palvelut

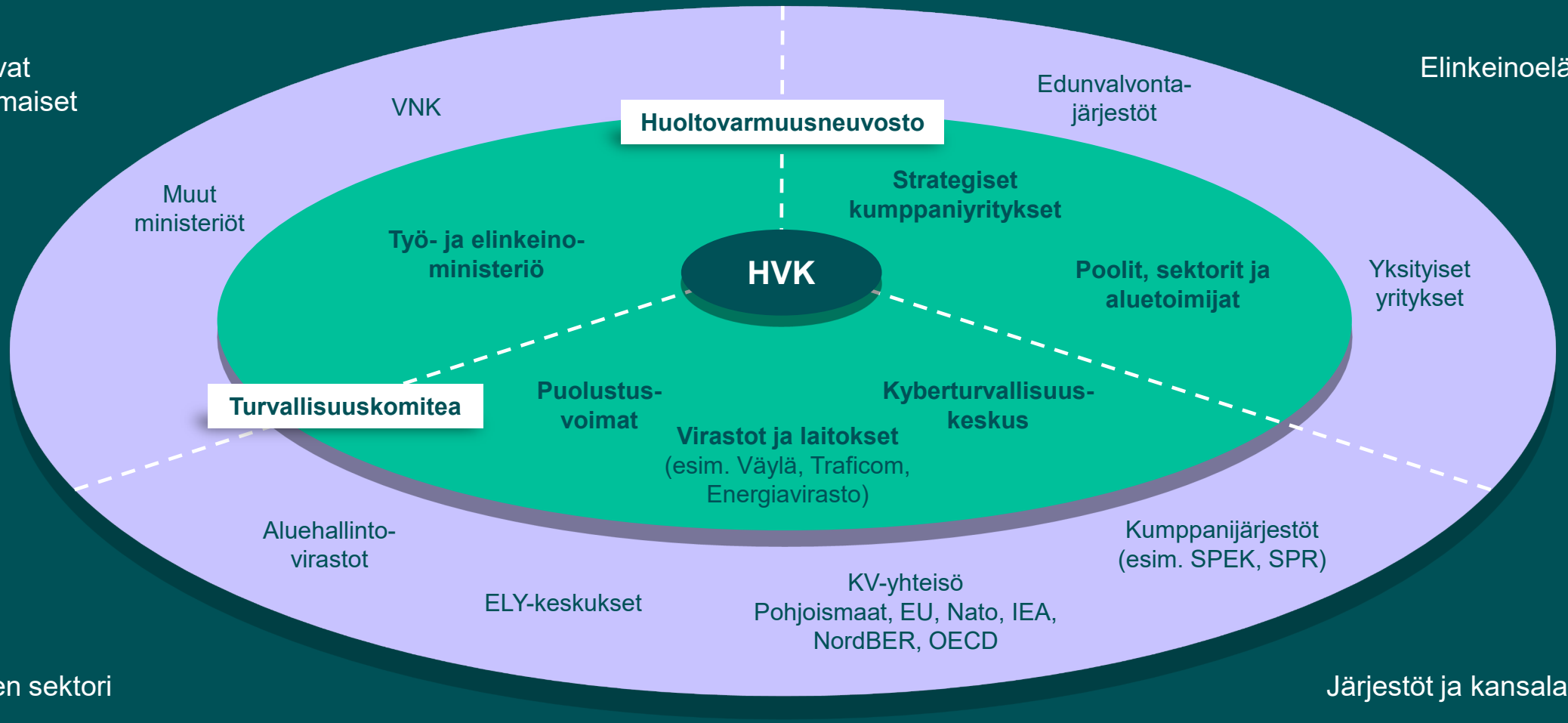
AI-generated image

Mitä on huoltovarmuus?

- Huoltovarmuudella tarkoitetaan sitä, että yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömät tavarat, materiaalit, palvelut ja kriittinen infrastruktuuri pystytään turvaamaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä varautumaan niihin etukäteen.
- Yhteiskunta tarvitsee kaikissa oloissa esimerkiksi sähköä, polttoaineita, ruokaa ja vettä, sosiaali- ja terveyspalveluja, kuljetuksia sekä toimivaa tietoliikennettä ja maksamista.
- **Huoltovarmuus perustuu viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöhön.**

Verkostomainen toimintaympäristö

Sektorit, poolit ja toimikunnat (tammikuu 2026)

- Digitaalinen infrastruktuuri
- Ohjelmisto
- Kyberturvallisuus
- Tietoliikenne
- Media (tiedonvälitys)

- Alkutuotanto
- Elintarviketeollisuus
- Kauppa ja jakelu
- Ruokapalvelu
- *Kotitalouksien varautuminen*

- Kaasu
- Polttoaine
- Lämpö
- Sähkö
- *EHO-aluetoimikunnat*

- Teknologia
- Metsä
- Puolustus (MIL)
- Muovi ja kumi
- Kemia
- Rakennus + aluetoimikunnat
- Yksityinen turva-ala (tulossa)

- Ilmakuljetukset
- Maakuljetukset
- Vesikuljetukset
- Satamat

- Rahoitus
- Vakuutus
- Taloushallinto

- Sosiaali- ja terveydenhuolto
- Vesihuolto
- Jätehuolto

ALUEELLISET ELVAR-TOIMIKUNNAT

Elintarvikehuollon merkitys yhteiskunnassa

Huoltovarmuus

- Elintarvikehuolto on kriittinen toimiala ja sen on toimittava kaikissa olosuhteissa

Kansantaloudellinen merkitys

- Tärkeä ottaa huomioon koko elintarvikeketjun välitön ja välillinen taloudellinen vaikutus + työllisyys

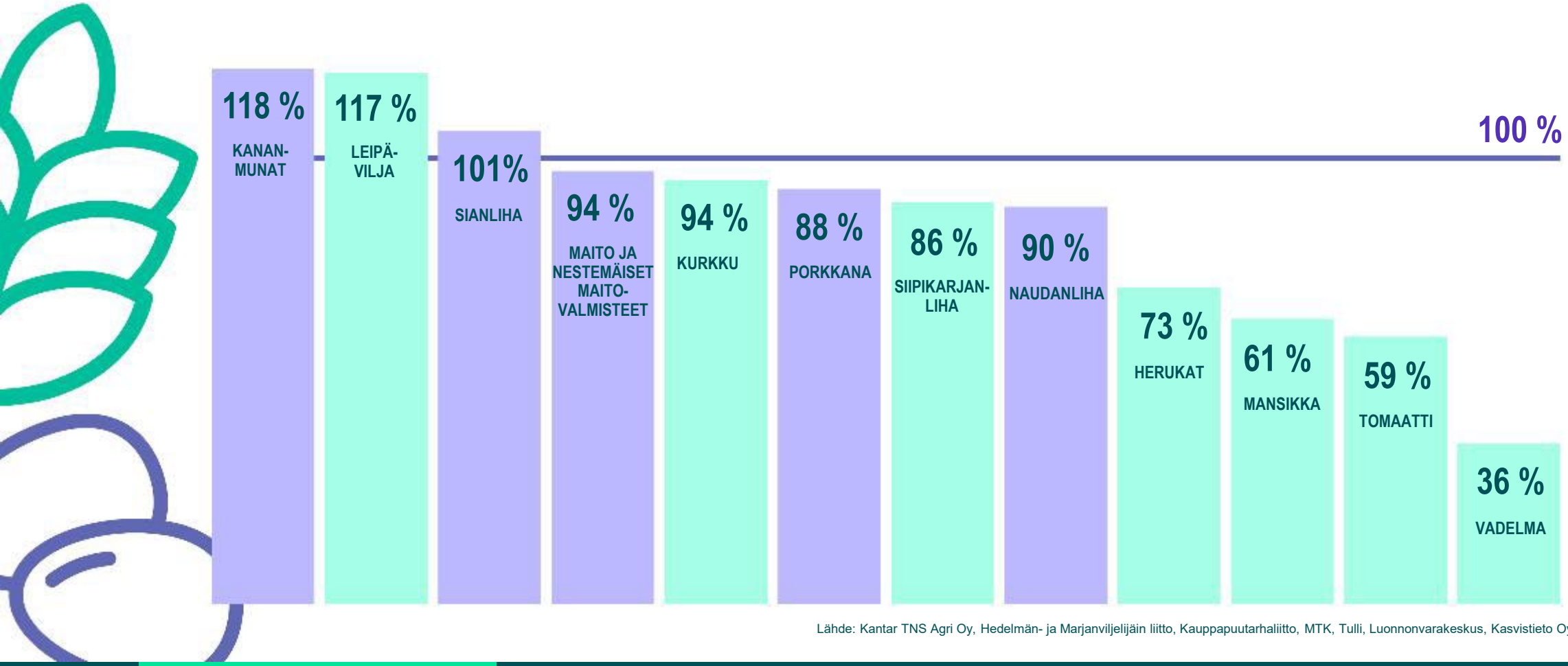
Strateginen ja poliittinen merkitys

- Elintarvikehuolto on energian ohella erittäin voimakas työkalu poliittisten intressien ajamiseksi
- Elintarviketuotantoon liittyy aina kriittisiä riippuvuuksia, ja ne on syytä hallita
- Riittävä omavaraisuus ja kotimaisuusaste keskustelun aiheena

Elintarvikeomavaraisuus Suomessa n. 80 %

Tuotannon %-osuus kulutuksesta 2023

Lähde: Kantar TNS Agri Oy, Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto, Kauppapuutarhaliitto, MTK, Tulli, Luonnonvarakeskus, Kasvistieto Oy

Nykytilanne Suomen elintarvikehuollossa

- Suomi pieni toimija, vain noin 1 prosentti EU:sta ja 0,01 prosenttia globaalista tuotannosta
- Suomi kuitenkin hyvin vahva suhteessa kulutukseen, esim. viljaan normaali ylijäämä = vientikyky suhteessa

  omaan kulutukseen on hyvin korkea, jopa korkeampi kuin EU keskimäärin

  > Vuosivaihtelu Suomessa kuitenkin suuri, jopa kymmeniä prosentteja kun se EU alueella on muutamia prosentteja – noin 10 prosenttia

  > Suomessa suurista vuosivaihtelusta johtuen oltavakin vahva tuotannon perustaso ja myös varastoja

  > haastava sijainti suhteessa isoihin markkinoihin = lisähaaste on otettava huomioon

- Suomen tilanne varsin hyvä ja vakaa, mutta tulee kiinnittää huomiota mm. seuraaviin asioihin

  > elintarvikeketjun tuotantopanosten saatavuus ja niiden turvaaminen

  > energian ja veden saannin turvaaminen, sekä tietojärjestelmät

  > teollisuuden ja kaupan toiminnan turvaaminen

  > kannattavuuskehitys

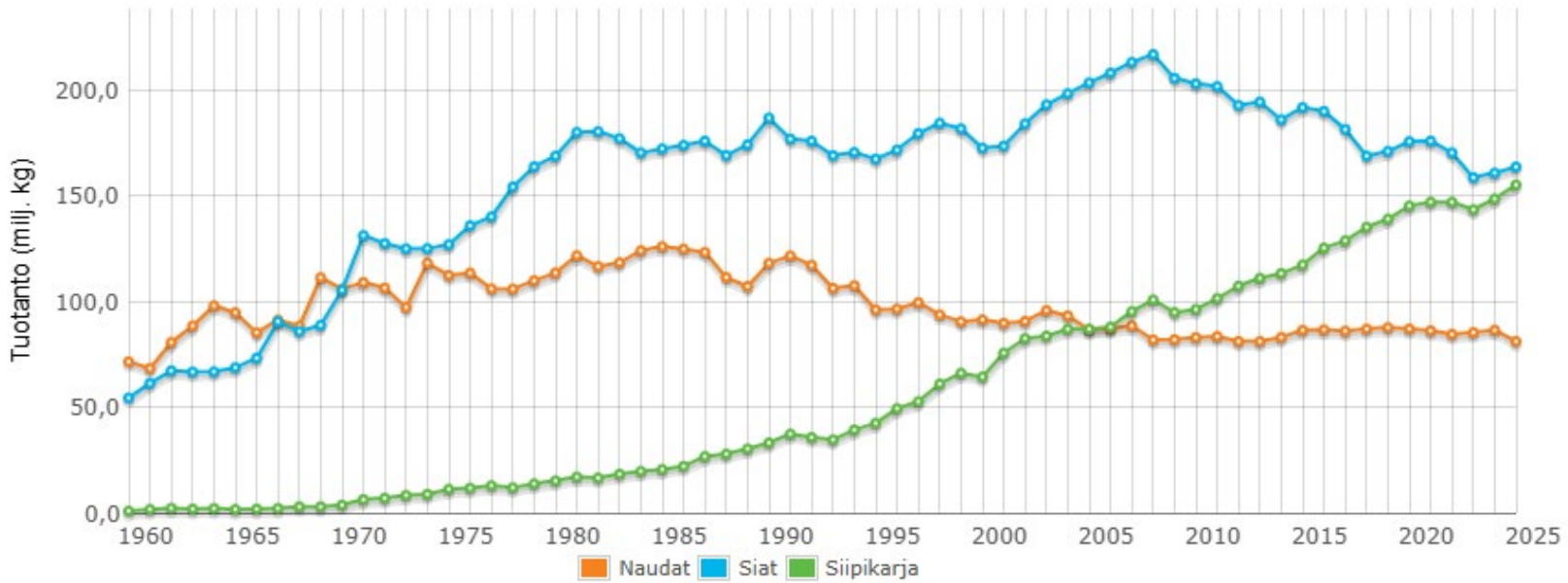
  > MARKKINASEURANTA!

  - erit. perusraaka-aineiden, kuten vilja vienti-tuonti>tase ja varastokehitys

  - tuotantopanosten ja alkutuotannon hintakehitys> panosten käytettävyys

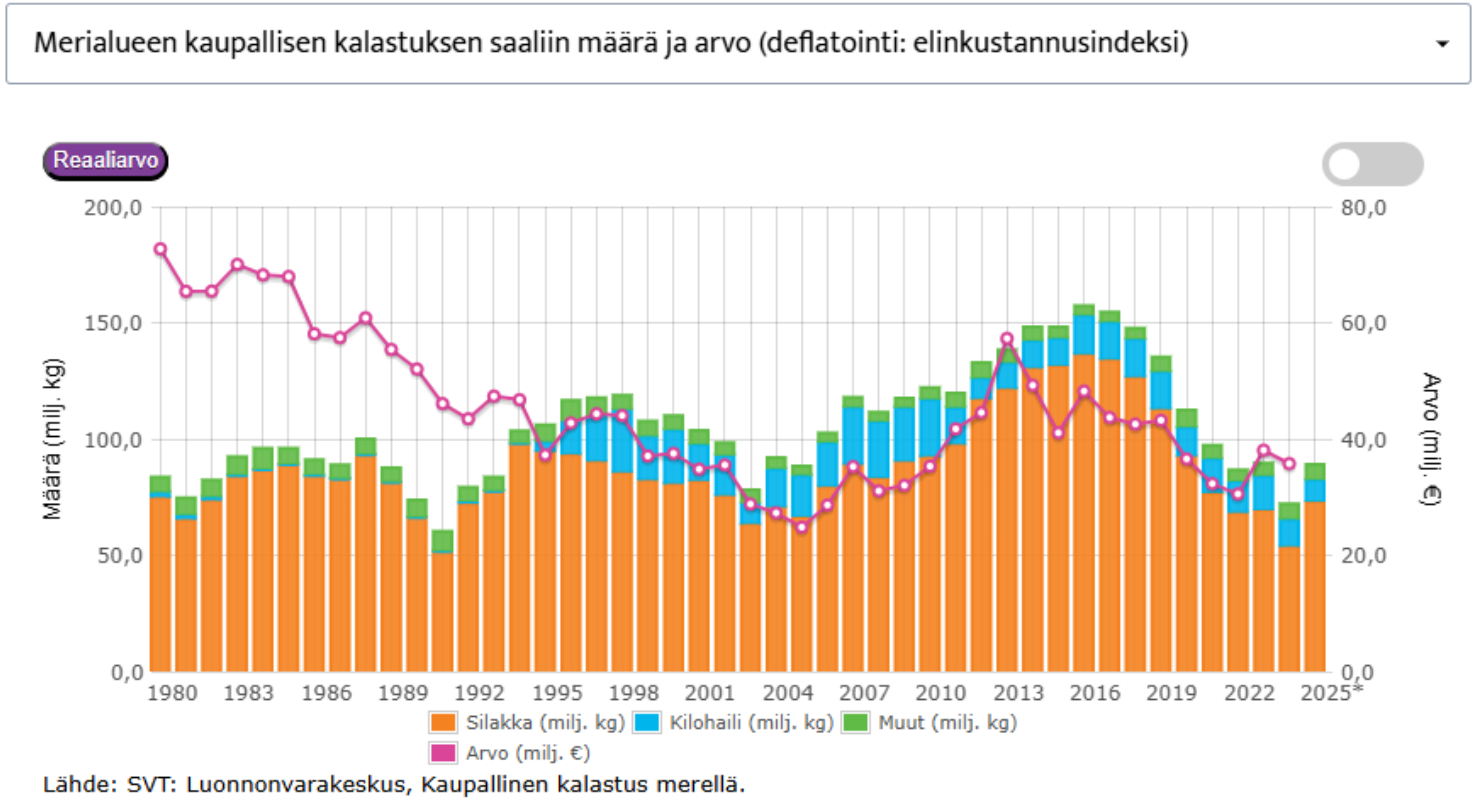
Lihan tuotanto Suomessa; Luke

Naudan-, sian- ja siipikarjanlihan tuotanto vuosittain

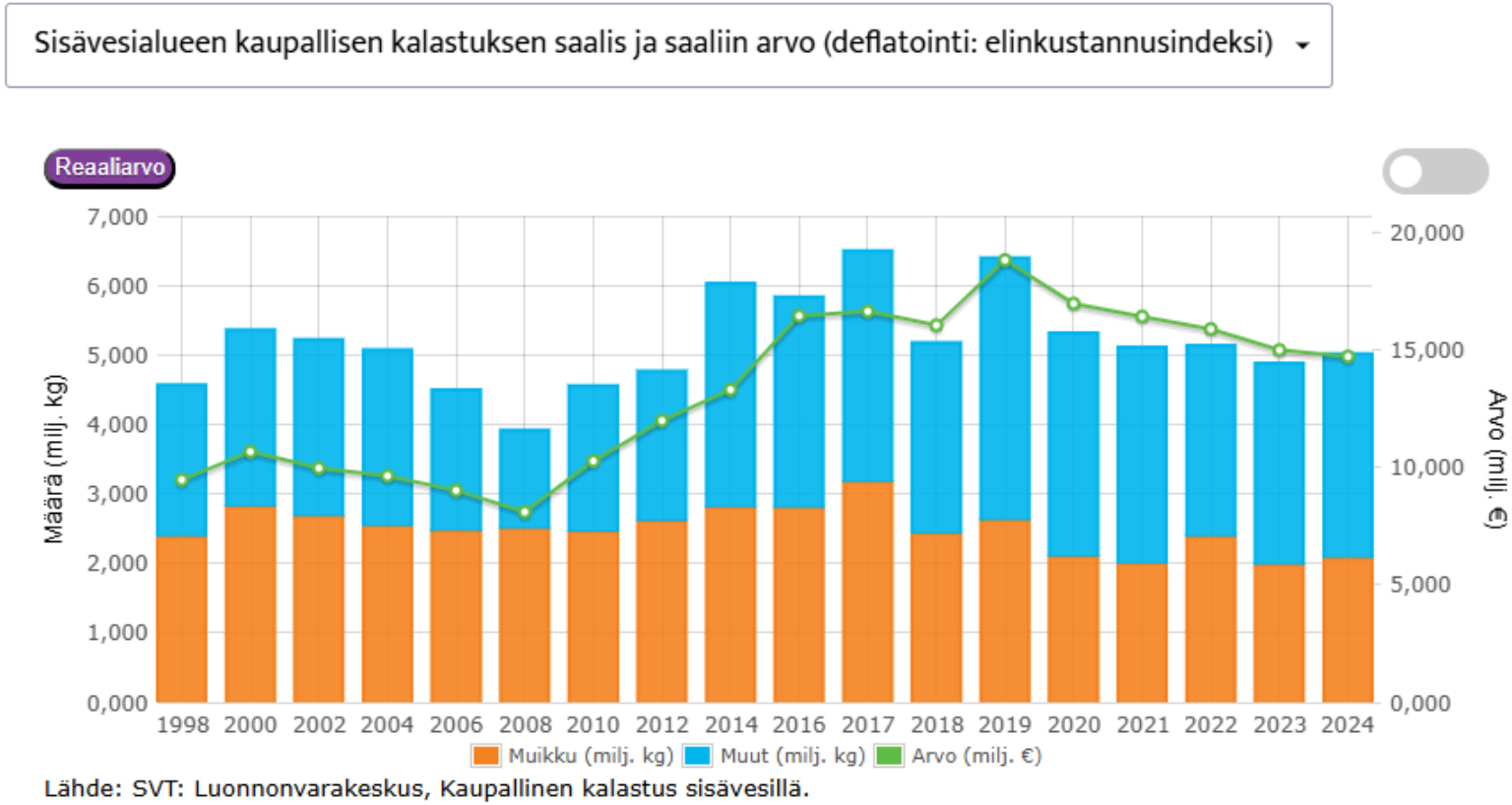
Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Lihantuotanto.

Avomerikalastus, Luke

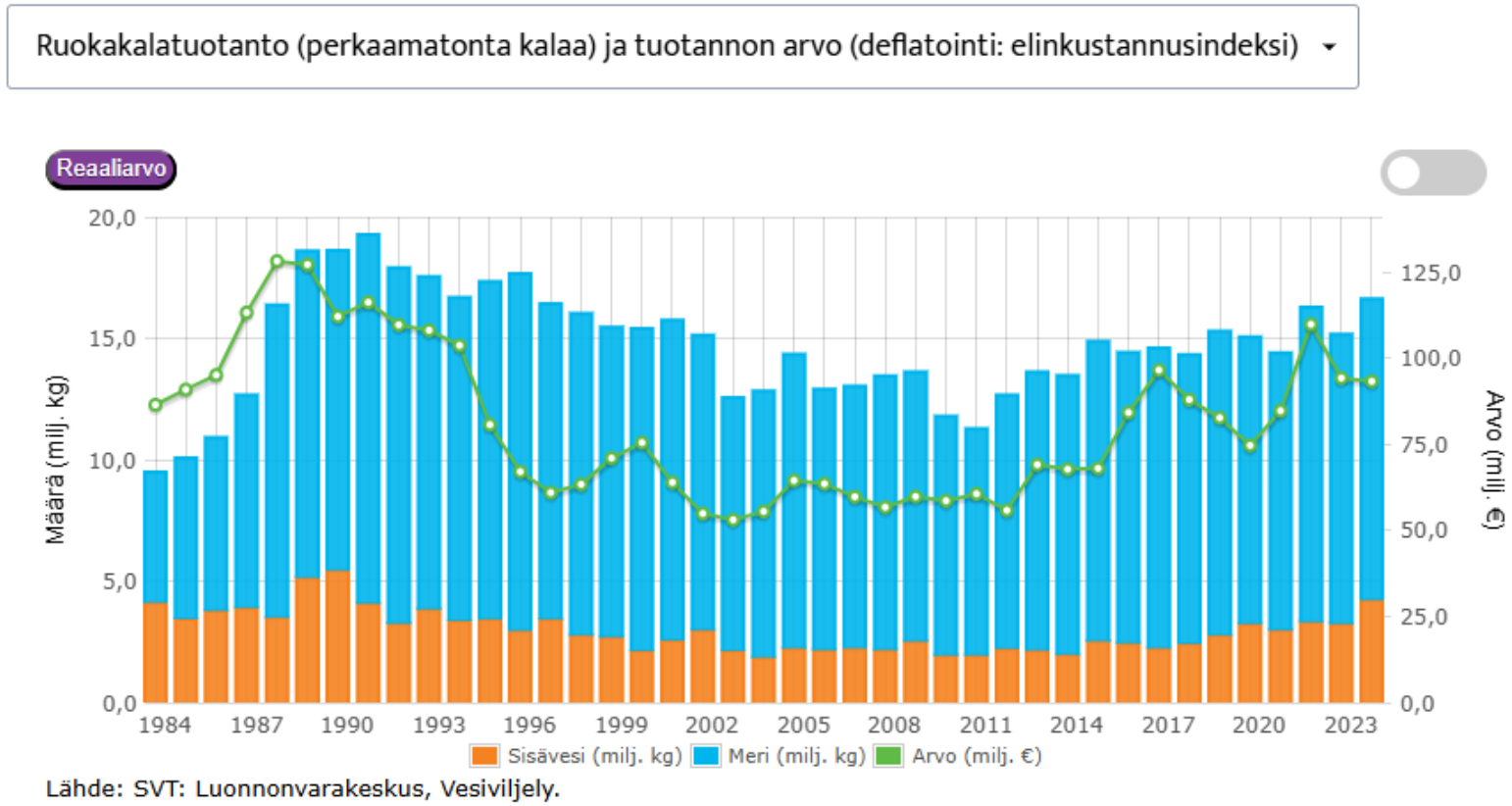
Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Kaupallinen kalastus merellä.

Sisävesikalastus, Luke

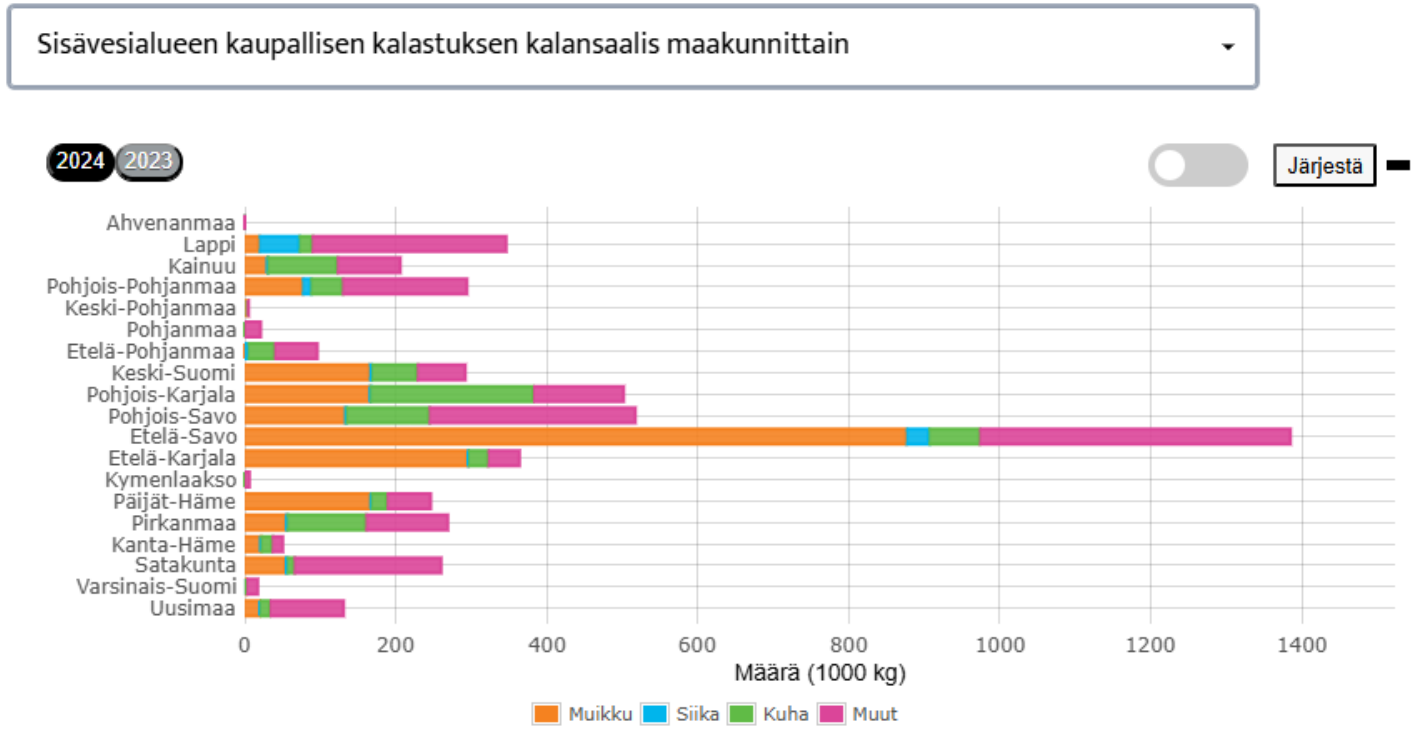
Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Kaupallinen kalastus sisävesillä.

Ruokakalan tuotanto, Luke

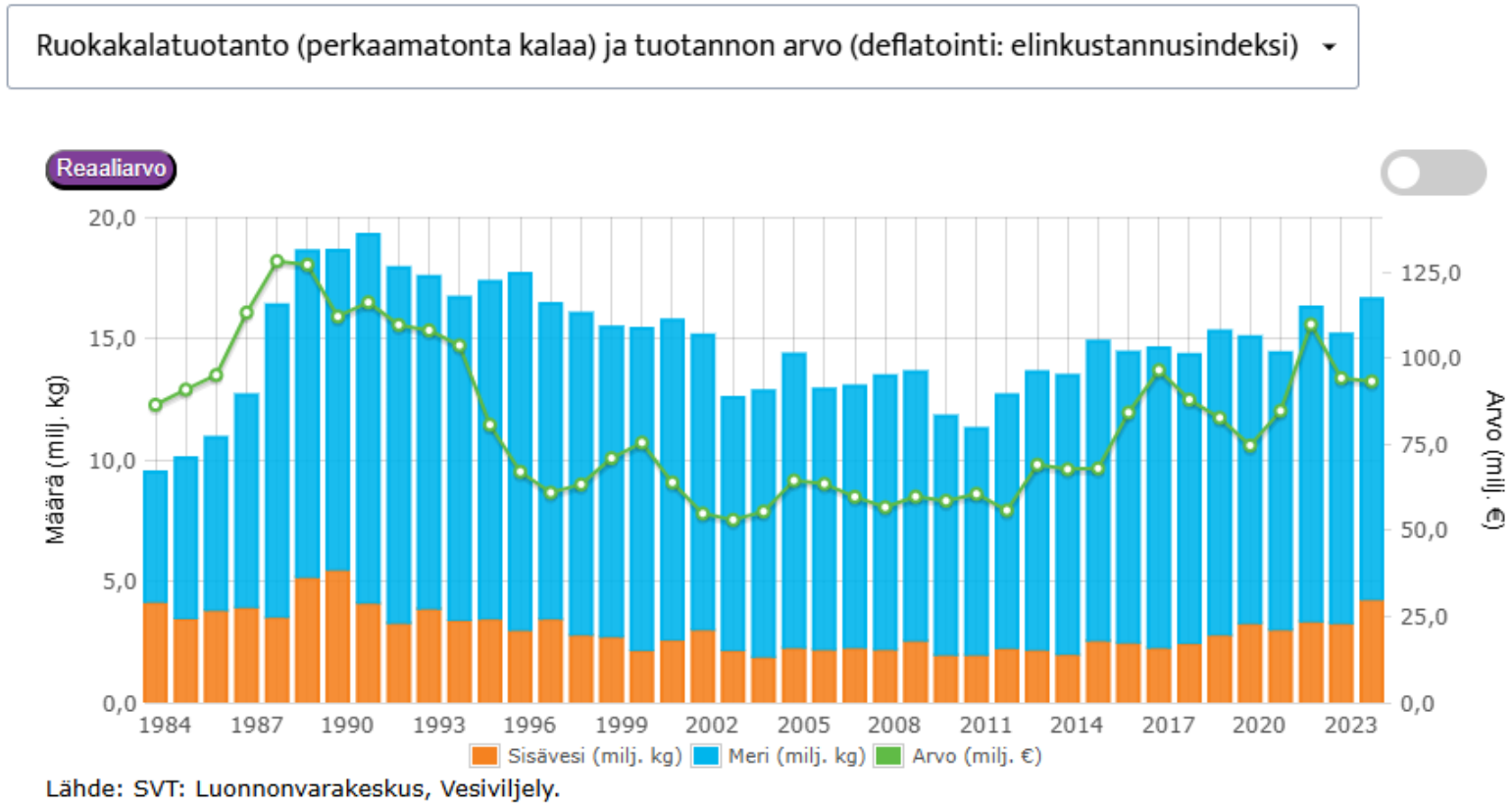
Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vesiviljely.

Sisävesikalastuksen jakauma maakunnittain, Luke

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Kaupallinen kalastus sisävesillä.

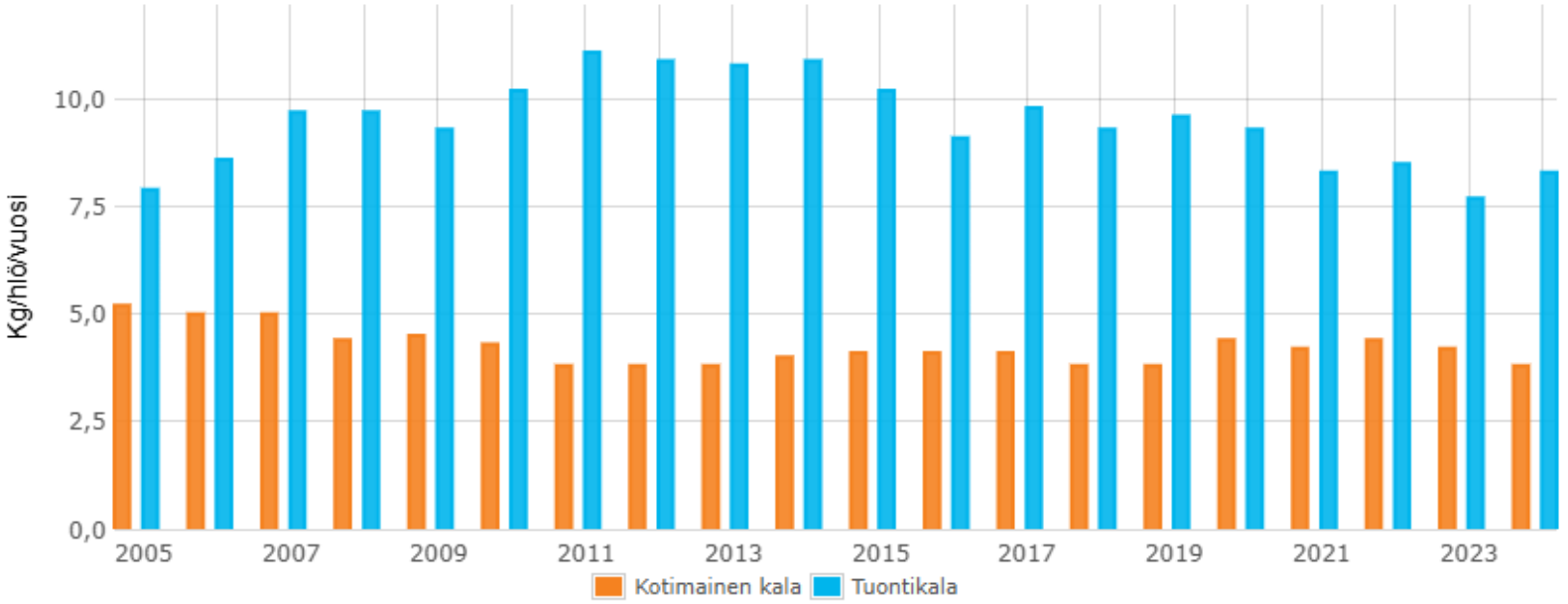
Ruokakalan tuotanto, Luke

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Vesiviljely.

Kalan kulutus Suomessa, Luke

Kotimaisen kalan ja tuontikalan kulutus Suomessa

Lähde: Luonnonvarakeskus, Kalan kulutus.

Kalatalouden merkitys huoltovarmuudelle

- Lihan kokonaistuotanto (nauta, sika ja siipikarja) Suomessa noin 390 milj kg/v
- Kalastus ja kalan viljelyn vuosituotanto noin 120- 130 milj. kg vuodessa
- Kotimaisen kalan elintarvikekäyttö on noin 25 milj.kg vuodessa
- Tuontikalan osuus on silti yli 50 prosenttia kulutuksesta
- Omavaraisuus elintarvikekäytössä on erittäin huono, vaikka nykyinen tuotannon volyymi jo nyt ylittää kalan elintarvikekäytön ja mahdollistaisi myös merkittävän vientipotentiaalin. On silti syytä huomata Suomen vahvuus kalan viljelyn rehun tuotannossa> elintarvikekäyttöön soveltumaton kala vs. tuontisoija> ympäristökysymykset
- Ainakin teoriassa nykyvolyymeilläkin lisäpotentiaalia on lähes 100 milj. kg/vuosi
- Kalataloudella on huomattava taloudellinen merkitys erityisesti alueellisesti ja näitä vahvuuksia tulisi kehittää

Mitä tulisi tehdä kalatalouden kehittämiseksi ?

- Kalan jalostus elintarvikkeiksi ja tuotteistaminen; kalatalousyritykset ja muu elintarviketeollisuus
- Markkinointi ja kotimaisen kalan arvostuksen lisääminen osana kalan kokonaiskulutusta
- Tietoisuuden parantaminen kotimaisen kalan kasvatuksen ja kalanrehun tuotannon prosesseista (kotimaa/vienti)
- Suomalaisen kalan tuotteistaminen vientituotteeksi osana elintarvikeviennin ohjelmia
- Kalastukseen liittyvän infrastruktuurin säilyttäminen ja kehittäminen (mm. kalasatamat)
- Lisää kysyntää kulutajarajapintaan Suomessa ja viennissä > lisää yksikköhintaa ja liikevaihtoa ketjun alkupäähän
- Lopuksi mahdollinen tuotantovolyymien kasvu; sisävesikalastus, kalan viljely ja jos kiintiöt mahdollistavat, niin myös avomerikalastus